

La Blava

Sant Martí d'Albars

Ubicació

Comarca: Lluçanès
Lloc/Adreça: Sector central del terme municipal
Emplaçament: A pocs metres de la carretera BV-4342, punt quilomètric 3'300

Coordenades:

Latitud: 42.04474
Longitud: 2.07082
UTM Est (X): 423101
UTM Nord (Y): 4655161

Classificació

Número de fitxa: 08225 - 17
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia: Conjunt arquitectònic
Estil / època: Modern Contemporani
Segle: XVII-XIX
Estat de conservació: Regular
Notes de conservació: Tot i que l'estat de conservació de les cases és heterogeni (amb algunes amenaçant ruïna) en general s'han conservat bé les estructures originals.

Protecció: Inexistent
Número inventari: Sí, IPA. 23729

Generalitat i altres inventaris

Accés: Fàcil
Ús actual: Residencial
Titularitat: Privada
Titular: Propietaris diversos

Fitxes associades:

[Cal Nofre](#)

Autoria de la fitxa: Jordi Compte i Marta Homs

Descripció

El nucli de la Blava està situat a recer de la carena que creua el terme municipal de sud a nord., uns metres a l'est d'aquesta i per tant, encarada a l'est, on es divisa el poble veí de Perafita. Es tracta d'un nucli que no s'estructura en carrers sinó que compta amb un seguit de cases separades, de tipologia rural, i no urbana. La major part del nucli es troba al cantó oriental de la carretera BV-4342, tot i que hi ha diverses cases disseminades a la part occidental, repartides entre el peu de la carretera i la carena que es troba a pocs metres.

A l'extrem est del nucli hi ha diverses cases i granges que conformen l'única part que es podria considerar un carrer. Algunes d'aquestes cases, delimitades al darrera per la pista forestal que comunica la Blava amb Perafita i pel rec de la Blava, presenten una tipologia urbana amb façanes laterals adossades.

La de l'extrem nord és cal Martí o cal Martí Putxó, que constituïa antigament dos habitatges diferents, de la que destaquen a la façana principal una finestra a l'extrem esquerra de la planta baixa amb llinda i brancals de pedra treballada, tres finestres emmarcades amb pedra bisellada, la de la dreta amb ampit motllurat, al primer pis, i tres finestres emmarcades amb monòlits de pedra treballada, la de l'esquerra de les quals amb la data mal picada de 18662.

Al seu costat hi ha ca l'Escalé, que antigament era una de les botigues del poble, on destaca un portal reconvertit en finestra amb la data de 1796 i l'anagrama "IHS" amb una creu i diversos elements de pedra en altres obertures com ampits rodons.

Seguint el carrer, i un cop superades unes granges, s'arriba a cal Xalí i cal Lluís, dues cases adossades. A la primera destaca un portal emmarcat amb pedra bisellada i la data inscrita de 1742 junt amb una creu amb una peanya intercalada a la llinda i una finestra emmarcada amb pedra bisellada i ampit motllurat. Al seu costat hi ha cal Lluís on destaquen dos portals emmarcats amb pedra, el de l'esquerra bisellada i la data de 1800 amb una creu amb peanya intercalada a la llinda, i la de la dreta treballada amb la data de 1697, amb l'anagrama "IHS" i una creu intercalada. Al primer pis destaquen dues finestres emmarcades amb pedra bisellada, una amb ampit motllurat i l'altra amb ampit de pedra.

Seguint el carrer i un cop superada la Casanova, una casa moderna construïda majoritàriament amb maó, s'arriba a cal Xicó, separada uns metres de la resta de cases. De cal Xicó destaquen una bona quantitat d'obertures emmarcades amb pedra, treballada en uns casos i bisellada en els altres. En una de les finestres de la façana nord hi ha la data inscrita de "17-9" amb una creu intercalada a la llinda.

Davant de cal Martí i ca l'Escalé, s'hi ubica cal Sant Ponç, una casa bastida sobre la roca de la que destaquen el portal principal i diverses obertures emmarcades amb pedra bisellada.

Uns metres al sud, i tocant al camí asfaltat que passa per dins del nucli hi ha cal Pedrós, on destaca la llinda del portal principal amb la data de "17 - -" i una creu intercalada i el finestral del primer pis emmarcat amb pedra bisellada i ampit motllurat. A la resta de façanes es conserven diverses obertures emmarcades amb pedra treballada.

A l'oest d'aquesta i just al costat de l'Ajuntament hi ha cal Tort, que presenta un pati tancat davant la façana principal. En destaca el portal principal emmarcat amb pedra treballada, així com una finestra emmarcada amb monòlits de pedra al primer pis. La resta de les façanes presenten diverses obertures emmarcades amb maó pla.

Al seu costat hi ha la seu de l'Ajuntament, un edifici força reformat que només conserva de l'original l'estructura, les quatre cantonades diferenciades amb carreus i el portal principal, emmarcat amb pedra bisellada i la data de 1736 amb una motiu intercalat a la llinda.

Observacions:

(Continuació descripció) Al seu darrera hi ha cal Putxó, un edifici assentat sobre roca natural que combina els emmarcaments de les obertures de pedra, treballada o bisellada, amb les de maó, coronades en alguns casos per arcs rebaixats. Cal Putxó, que havia estat una casa molt influent al poble, era també una casa d'hospedatge de la gent que passava pels camins rals i una botiga, que encara conserva unes tines, botes de vi i el taulell.

Prop de l'Ajuntament hi ha les antigues escoles ara reconvertides en local social, equipat amb un escenari, on s'hi celebren la majoria d'actes durant les festes del poble.

Uns metres al nord-oest de l'Ajuntament hi ha diversos edificis que formen l'entrada actual al nucli. L'entrada queda delimitada al nord per cal Nofre, descrita en una fitxa individual, a l'est per cal Manel, un edifici de petites dimensions on destaca el portal i la finestra de la façana principal emmarcats amb pedra bisellada; i al sud per cal Parers, casa de grans dimensions arrebossada on destaquen diverses obertures emmarcades amb pedra bisellada, una de les quals, situada a la façana est, amb la data de 1755 amb una creu intercalada a la llinda.

Al nord de cal Nofre hi ha cal Fernando o cal Milio, una casa de mitjanes dimensions on destaquen dues obertures datades. Una és el portal de la façana principal, emmarcat amb pedra treballada i la data de 1691 amb una creu intercalada a la llinda, i l'altra una finestra al primer pis de la façana oest, emmarcada amb pedra bisellada, ampit rodó i la data de 1726 amb els anagrames de Jesús i Maria i una creu intercalats a la llinda.

Al sud de cal Parers, i també a tocar de la carretera, hi ha cal Ferrer de la Blava, descrita en una fitxa individual.

A l'altre costat de la carretera hi ha diverses cases, algunes de les quals força separades del nucli.

La que trobem més al sud és cal Sallent, casa força reformada i arrebossada que conserva un portal emmarcat amb pedra bisellada i la data de 1821 amb un motiu intercalat a la llinda i dues finestres; la de l'esquerra reconvertida en balcó al primer pis, emmarcades amb pedra bisellada; la de la dreta amb la data de 1781 i una creu intercalada a la llinda.

Uns metres al nord de cal Sallent hi ha cal Setrill, una petita casa d'un sol cos que presenta diverses obertures emmarcades amb pedra treballada i ampits de pedra força desgastats, una de les quals amb la data de 1828. Al costat hi ha cal Ramon Nofre, que havia estat un antic bar republicà.

Uns metres a l'oest d'aquesta hi ha cal Pericó, una casa de mitjanes dimensions amb totes les obertures emmarcades amb pedra treballada, tot i que conservada en mal estat. I més a l'oest, ja pràcticament a la carena, hi ha cal Serra, casa que conserva diverses obertures emmarcades amb pedra, tot i que ha estat reformada profundament.

La Baronia de la Blava és un títol nobiliari que va ser concedit l'any 1771 al coronel d'infanteria Bernat Martí i Prat-Reixac, de la casa del Prat, que era una de les més importants dels segles XVI, XVII i XVIII; tenien moltes propietats a Sant Martí mateix i també a Vic, a diverses poblacions de la Plana i fins i tot a Sant Andreu de Palomar, actualment Barcelona. Posteriorment el títol nobiliari passà a la família Gibert o, pròpiament Prat-Gibert.

Història

La Blava és una agrupació de masies i cases situades al peu del camí ramader i bastides al llarg dels segles XVII, XVIII i XIX. Les cases que es poden datar, a través de les seves llindes, del segle XVII són: cal Nofre, cal Fernando, cal Ferrer i cal Lluís, que es reformaren i ampliaren durant els segles següents. Durant el segle XVIII, coincidint amb un gran creixement demogràfic que es produeix tant a nivell de Catalunya com del Lluçanès, el barri de la Blava s'amplià i s'hi edificaren diverses cases disseminades. D'aquesta època es poden datar les cases com cal Escalé, cal Xalí, cal Xicó, cal Pedrós o l'actual seu de l'ajuntament, així com també cal Parers o cal Sallent; i ja del segle XIX les cases com cal Martí o cal Setrill, tot i que possiblement algunes d'elles puguin tenir un origen anterior. Fou l'època d'auge de la

transhumància de les activitats que d'ella se'n deriven com els hostals o la indústria llanera, així com de l'activitat dels traginers que transcorrien pel camí ral. Cal Ferrer de la Blava era una casa de força renom on hom diu que era el millor lloc on es ferraven els animals dels traginers. El creixement i consolidació del nucli coincideix amb l'època de la remodelació de l'església parroquial de Sant Martí d'Albars i amb el naixement del carrer de Beulaigua.

Bibliografia

AADD, Gran Enciclopèdia Catalana, Enciclopèdia Catalana, S.A 1995

AADD, Gran Geografia Comarcal de Catalunya. Osona i Ripollès. Enciclopèdia Catalana, 1993

AADD, Sant Martí d'Albars. Tal com érem, tal com som, Cal Siller, 2005

MOLERA-FABRÉ, Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Sant Martí d'Albars, Àrea de Coneixement i Recerca, Departament de Cultura, Generalitat de Catalunya, 1984

TORRES J., Apunts de transhumància. Costums, normes, oficis i llegendes de transhumància, Solc, 2003

